

УДК:811.161.2'38:811.161.2'37'366'367'342:821.161.2-1

DOI 10.24919/2411-4758.2017.110618

Ганна ДЯДЧЕНКО

*кандидат філологічних наук, старший викладач кафедри мовної підготовки іноземних громадян, Сумський державний університет (Україна, Суми), anpad2004@ukr.net
orcid.org/0000-0001-5325-1434*

СТИЛІСТИЧНА ПАРАДИГМА СОМАТИЗМІВ У ЗАГАЛЬНОМОВНОМУ І ПОЕТИЧНОМУ СЛОВНИКУ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ КІНЦЯ ХХ – ПОЧАТКУ ХХІ СТ.

У статті висвітлено сутність поняття «лінгвістична парадигма», підтверджено актуальність і методологічну обґрунтованість застосування відомого поняття для систематизації одиниць різних мовних рівнів. Особливу увагу присвячено феноменові лексико-стилістичної парадигми. Проаналізовано співвідношення соматичної лексики у словнику сучасної української літературної мови та в поетичних текстах кінця ХХ – початку ХХІ ст.

Ключові слова: парадигма; лінгвістична парадигма; стилістична парадигма; соматизм; загальномовний словник; словник сучасної української поезії.

Лит 20.

Анна ДЯДЧЕНКО

кандидат філологических наук, старший преподаватель кафедры языковой подготовки иностранных граждан, Сумской государственной университет (Украина, Сумы), anpad2004@ukr.net

СТИЛИСТИЧЕСКАЯ ПАРАДИГМА СОМАТИЗМОВ В ОБЩЕЯЗЫКОВОМ И ПОЭТИЧЕСКОМ СЛОВАРЕ УКРАИНСКОГО ЯЗЫКА КОНЦА ХХ – НАЧАЛА ХХІ ВЕКА

В статье изложена сущность понятия «лингвистическая парадигма», подтверждена актуальность и методологическая обоснованность использования этого понятия для систематизации единиц разных языковых уровней. Особое внимание посвящено феномену лексико-стилистической парадигмы. Проанализовано соотношение соматической лексики в словаре современного украинского литературного языка и в поэтических текстах конца ХХ – начала ХХІ века.

Ключевые слова: парадигма; лингвистическая парадигма; стилістическая парадигма; соматизм; общезыковой словарь; словарь современной украинской поэзии.

Лит. 20.

Постановка проблеми. У сучасній науковій методології поняття *парадигма* вживається як термінопозначення теоретико-методологічного формату, реалізованого у працях дослідників із подібною підготовкою та спільним розумінням цінностей науки. Загалом це методологічно важлива одиниця метамови природничих і гуманітарних дисциплін [10, 460; 8, 11]. Як одиниця мовознавчої метамови відповідне поняття по-новому актуалізоване в останній третині ХХ ст. і завдяки інтенсивному теоретичному розвитку сьогодні набуло статусу методологічного значущого терміна.

Мета статті – на підставі узагальнення теоретичних відомостей про принципи парадигматичної організації мовних одиниць різних мовних рівнів охарактеризувати стилістичну парадигму соматизмів у загально-мовному і поетичному словнику української мови кінця ХХ – початку ХХІ ст.

Аналіз досліджень. У лінгвістиці класичним є започаткований у працях В. В. Виноградова парадигматичний підхід до аналізу явищ морфології. У його розумінні *парадигма* – це система граматичних форм одного слова, які відтворюють тип відмінювання або дієвідмінювання, а також система граматичних видозмін цілого класу слів [5, 40].

Сьогодні поняття *лінгвістична парадигма* функціонує у широкому й вузькому значеннях. У широкому ним означають: 1) ряд мовних одиниць, у яких одні істотні ознаки тотожні або близькі за спільною рисою чи викликають однакові асоціації; 2) групування одиниць однієї мовної системи чи підсистеми в лексико-граматичні класи однорідних словоформ на основі їх опозицій [7, 457]. У вузькому розумінні *парадигмою* називають: 1) об'єднання мовних одиниць у певні класи на основі їх взаємозамінності в мовленнєвому ланцюжку [20, 423]; 2) системний ряд форм відмінювання чи дієвідмінювання окремого слова або таблицю таких форм, яка відображає тип формотворення для певної частини мови [6, 194–195]. Отже, інтегрально відображаючи розвиток наукового знання, поняття *парадигма* набуло узагальненого значення: сукупність варіантів, об'єднаних спільним інваріантом і протиставлених за диференційними ознаками, які чергуються в процесі функціонування мови.

Для нашої статті методологічне значення мають спостереження щодо парадигматичних відношень на лексико-семантичному рівні мови.

Багато слів зі спільним значенням відрізняються за стилістичними відтінками. Цю особливість покладено в основу моделювання *стилістичних парадигм* і – ширше – вчення про стилістичну парадигматику, яка становить стрижень концепції стилістичної структури мови [3, 55].

У вітчизняній лінгвістиці одним із перших ідею стилістичної парадигматики сформулював Л. В. Щерба. Не вживаючи терміна *парадигма*, він описував парадигматичну організацію мови, коли: а) говорив про ряд «співвідносних шарів слів», які об'єднують різнорівневі мовні одиниці з однотипним стилістичним забарвленням, б) стверджував існування «концентричних кіл» – основного (нейтрального) і додаткових (урочистого, фамільярного, вульгарного тощо), які з засобами розрізнення «шарів слів» [20, 121]. Прикметно, що поняття стилістичного забарвлення актуальне і для сучасного трактування стилістичної парадигми як моделі семантико-стилістичних відношень, що відбивають наявність / відсутність стилістичних значень та їх інтенсивність їхнього вияву.

У загальному розумінні *стилістична парадигма* об'єднує три позиції за шкалою *плюс – нуль – мінус*, де *нуль* не має забарвлення і є основою парадигми, *плюс* маркує позитивну, високу оцінку, а *мінус* – негативну, знижену оцінку: *лик – обличчя – пика, мармиза, крокувати – йти – плентатись*. Вісь оцінності (позитивне – нейтральне – негативне) або колориту (книжне – нейтральне – розмовне) є базовою в інтерпретації стилістичних явищ.

Некоректним, на нашу думку, є характерне для низки сучасних праць обмеження стилістичної парадигматики суто стилістичними відношеннями, оскільки стилістична парадигматика охоплює й інші релевантні кореляції (емоційно-оцінні, модальні), які опосередковано пов'язані зі стилістичним забарвленням. По-різному виявляючись на різних мовних рівнях, ці співвідношення порушують тричленність стилістичної парадигми, забезпечують її багатовимірність [1, 34].

Труднощі наукового опису парадигматичної систематизації стилістичних явищ пов'язана з кількома чинниками. Найвагоміший із них – відсутність єдиної класифікаційної системи, яка могла б бути релевантною щодо розгляду одиниць на всіх без винятку мовних рівнях з урахуванням специфіки вияву на кожному з них. Однак такі ознаки, як некоректність протиставлень, відкритість рядів зіставлюваних одиниць тощо, порушують чіткість структури *стилістичної парадигми*. Крім того, у парадигматичній систематизації стилістичних одиниць не витримано принципу єдиної підстави, унаслідок чого існують *недостатні* парадигми з відсутнім одним або двома членами, де нейтральній позиції протиставлена тільки підвищена / тільки знижена, або наявна тільки одна позиція. *Достатні* парадигми (три заповнені стилістичні позиції) трапляються рідко. Також певна позиція парадигми може бути представлена двома, трьома або й більшою кількістю членів, що засвідчує утворення *надлишкової* парадигми [3, 53–55].

Найбільш послідовно й повно парадигматичність як модель організації стилістичних засобів виявляється на рівні *лексики*.

Вище вже йшлося про те, що лексико-стилістичну парадигму формують три основні позиції: висока, нейтральна та знижена. Однак ці позиції не завжди охоплюють стилістичну специфіку всіх компонентів парадигми. Тому в лексиці часто виділяють три і більше позицій: *книжне (високе) – нейтральне – розмовне – просторічне – грубо-просторічне*. Особливістю лексико-стилістичної парадигми є також можливість заповнення однієї позиції кількома словниковими одиницями, тобто наявність надлишкових парадигм.

Із поняттям лексико-стилістичної парадигми корелює *текстова парадигма*. Уявлення про структурну організованість тексту, його системність дають підстави розуміти природу текстових парадигм **як семантично об'єднаних груп слів**. Одним із таких об'єднань є *лексико-семантичне поле* (ЛСП), що по-різному моделюється на рівні мови і на рівні тексту. На відміну від загальномовної практики, ЛСП у поетичному тексті змінюється функціонально й структурно, є більш динамічним [15, 144].

Інший різновид текстових угруповань лексики репрезентують *лексико-тематичні лінії* (ЛТЛ) – «лінійна послідовність тематично пов'язаних лексичних одиниць тексту» [12, 57–58]. Про парадигматичність ЛТЛ свідчить їхня первісна назва – *семантичні парадигматичні ряди*. Основою утворення ЛТЛ у тексті є тематичні зв'язки [13, 45]. Подібно до інших польових об'єднань, компоненти ЛТЛ можуть одночасно належати кільком лініям-полям, виступаючи в одній як домінанта, в іншій – як периферійний компонент. На підставі цих ознак ЛТЛ вважають різновидом лексичного поля, пов'язаного з текстовим рівнем польової структури [13, 46]. Розглядаючи ЛТЛ як компоненти польової структури тексту, Л. О. Пашунова виокремлює в них слова-домінанти, що утворюють ядро ЛТЛ, притягують до себе решту її членів і є головними експлікаторами тематичного спрямування, яке реалізується в ЛТЛ [12, 60].

Із посиленою увагою до семантико-естетичних параметрів художньої мови пов'язана актуальність терміна ***образна парадигма***. Він обґрунтований у працях Н. В. Павлович, де вживається на позначення стійкого семантичного інваріанта, який визначають на основі вивчення всіх можливих варіантів мовного вираження того самого художнього образу [11, 105].

Викладене умотивовує методологічну доцільність застосування поняття *парадигми* для систематизації номінацій частин тіла людини – *соматизмів*, що зафіксовані у мові української поезії к. ХХ – поч. ХХІ ст.

Виклад основного матеріалу. Значення слова залежить не тільки від відношення до об'єктивної дійсності, але й від місця лексеми в загальномовному словниковому складі та від її взаємодії з іншими одиницями мови. Лексика – найдинамічніший рівень мови: слова засвідчують рухливість щодо позначуваних понять та здатність змінювати семантику залежно від часу й комунікативної ситуації. Семантичні перетворення слова найбільш відчутні саме в художній мові. Як «один із визначальних компонентів національної лінгвокультури, основа формування літературної мови» [19, 42], вона концентрує зміни в її розвитку. Тому традиційно одним із актуальних завдань лінгвопоетики, історії літературної мови є встановлення закономірностей розвитку й кореляції словника поезії та лексики сучасної української мови, особливостей граматичної структури тощо. Повноаспектне вивчення історії літературної мови передбачає вивчення історії поетичної мови. Опис типологічних та історичних тенденцій становлення останньої, на думку Г. М. Сюти, дає змогу «продемонструвати системні зв'язки з літературною нормою, окреслити загальну картину розвитку національного художнього стилю» [19, 64]. Слушність цієї тези підтверджує здійснене дослідження репрезентативності соматизмів у загальномовному і поетичному словнику.

Назви частин тіла людини формують значний корпус лексики української мови, яка стабільно залишається в центрі лінгвістичної уваги (К. Г. Завалишина, Л. І. Шутова, М. Ф. Братусь). Цю лексику кваліфікують як *соматичну* («який стосується тіла; тілесний» [17 IX, 454]), тематичну групу іменників з архісемою 'тіло' визначають терміном *соматизми*.

Проаналізувавши співвідношення соматичної лексики в словнику сучасної української мови та в поетичних текстах к. ХХ – поч. ХХІ ст., встановлюємо особливості розвитку поетичної мови цього періоду в їх проекції на систему літературної мови. При цьому враховуємо, що «текстове» слово позначає індивідуальне сприйняття предмета, а «словникове» – сукупність соціально осмислених значень, які за цим словом історично закріплені.

Для з'ясування співвідношення загальномовного та поетичного корпусів соматичної лексики **укладено реєстри соматизмів, зафіксованих в академічному тлумачному «Словнику української мови» та в поетичних текстах. Їх зіставлення свідчить про те, що** більшість соматичних слововживань у загальномовній поетичній практиці збігається (487 найменувань, що становить 63%); сегмент, який репрезентує відмінності, значно менший за обсягом (281 одиниця, тобто 37%).

Ядро частотних соматичних лексем, спільних для загальнономовного словника та словника поетичної мови к. ХХ – поч. ХХІ ст., становлять номінації *очі, тіло, голова, груди, обличчя, вуста, губи, руки, плече, долоня, палець, волосся, серце, кров*. Менш представлені лексеми *чоло, лоб, зіниці, повіки, вії, брови, вухо, ніс, скроня, горло, шия, щока, борода, буса, коса, спина, живіт, нога, коліно, ребро, кістки, легені, вени*. Епізодичними є вживання назв частин тіла *вилиці, ніздрі, профіль, підборіддя, потилиця, піднебіння, щелепа, ясна, ключиця, лопатки, лікоть, п'ята, м'язи, артерії, аорта, стравохід, печінка, селезінка, нирки, лімфа*. Отже, ідеографічна репрезентація соматичної лексики засвідчує: базою для формування зовнішньопортретної парадигми в мові сучасної поезії закономірно слугує загальноновживана лексика.

Дані щодо співвідношення всередині сегмента «соматизми, які не збігаються в загальнономовному і поетичному словнику» дають підстави стверджувати: 85% таких одиниць (240 лексем) – загальноновживані, 15% (41 номінація) – індивідуально-авторські утворення.

Розгляньмо відмінності розглядуваних соматизмів на рівні:
а) зафіксованих у словнику, але не актуалізованих у поетичній мові;
б) виявлених у поетичній мові, але не зареєстрованих у СУМ.

Серед загальнономовних соматизмів, не виявлених у текстах сучасної поезії, найбільшу питому вагу мають розмовні одиниці (62%). Цю ЛСГ формують слова власне розмовні (*патли, грудки, черевина*), вульгаризми та зневажливо-пейоративні номінації (*кумпол, мордяка, тика, рило*).

Серед компонентів розглядуваної ЛСГ розрізняємо також одиниці за експресивно-емоційним забарвленням: зменшені (*чубик, жилка, тубубець, талійка*), пестливі (*брівонька, голівочка, спионька*), зменшено-пестливі (*бровенята, волоссячко, долонечка, ластовиннячко, ліктик, ніженька, оченята, плечико, рученька, фігурочка, устонька, чубчик*), зі значенням збільшення й згрубілості (*вусища, головище, кулачисько, лобище, носюра, ножище, плечисько, ротище, ручисько, шияка*).

Окрема лексико-семантична підгрупа – рідковживані соматизми (у словнику мають позначку *рідко*; 19% від загального обсягу): *підгорля, пуповиння*. Також до цієї групи зараховуємо пасивні одиниці (застарілі слова *крававиця* «кривавиця» [17 IV, 360], *десна* «десниця, права рука» [4, 288]) і стилістично обмежену лексику, передусім діалектизми (*главиця* «голова» [4, 244], *листка* «литка» [4, 615], *гортанка* «кадик // горлянка» [17 II, 138], *палюх* «палець (звичайно великий)» [17 VI, 32], *тімня* «те саме, що тім'я» [4, 1454], *чупер* «чуприна» [17 XI, 384]).

Стилістично нейтральна лексика (18%) представлена одиницями на зразок *білки, бакенбарди, сивизна, мізинець, пальці, долоня, попереk*,

корпус, бронхи, нерв, ластовиння, мозоль та ін. Ці одиниці периферійні або й зовсім не актуалізовані у системі мовно-поетичних засобів портретування людини.

Кількісне співвідношення соматизмів, зафіксованих у СУМ і відсутніх у поезії к. ХХ – поч. ХХІ ст., дає підстави констатувати переважання традиційного підходу до портретування людини, відносно незначну питому частку розмовних одиниць і високу частотність поетизмів.

Серед соматичних номінацій, не актуалізованих у мові сучасних поетичних творів, кількісно найбільшу (62%) ЛСГ формують розмовні слова (пор. думку про істотну деестетизацію мови поезії кінця ХХ ст. Нечисленні в розглядуваних текстах рідковживані й стилістично нейтральні слова (19% і 18% відповідно), мінімальну кількість (1%) становлять поетизми.

Знаковим є також сегмент поетичного словника, до складу якого ввійшли одиниці, не зафіксовані в лексикографічних джерелах. Передусім це пасивізовані у вжитку назви частин тіла (старослов'янізми), одиниці субстандартних лексичних систем (сленгізми), авторські новотвори.

Сегмент поетичного соматичного словника, який відрізняється від лексикографічного представлення цієї ЛТГ у словниках літературної мови, показово репрезентують старослов'янізми: *длань* – «долоня» [2, 53], *вия* «шия» [2, 42], *очеса* [2, 138], а також *нозі* й *руці*, які засвідчують «реставрацію» у сучасних текстах граматичної форми двоїни. Присутність таких соматизмів у мовостілях представників різних поетичних поколінь – вісімдесятників (О. Забужко, І. Римарук, Н. Білоцерківець, В. Герасим'юк), дев'яностників (С. П'ятаченко, С. Жадан, Н. Федорак, М. Розумний, Н. Неждана) – зумовлена неоднаковими креативними настановами. З одного боку, вони демонструють зміну стилістичного забарвлення, нейтралізацію «високого» ореолу в контексті їхнього іронічного переосмислення, опобутовлення: *діти стоять на чужім і холоднім порозі, / клянуть свою матір і гріють в золі голі **нозі*** (С. П'ятаченко); *З **очес** ллються слези, і всі словеса – / На **вию** й **власи** замашина коса. / І паки складеш дві **руці** молитовно, / І притчу в **язицех** вонмеш ляментовно, / Узриши у зеркалі порфиру ланит* (Н. Федорак). З іншого боку, вони зберігають урочисто-поетичне забарвлення: *озвучивши потоки світлі й темні, / розгледівши в імлі стражденний **лик** / того, від кого одвернувся вік* (І. Римарук).

Із погляду представленості в сучасній поетичній мові пасивних шарів лексики заслуговують на увагу сленгізми. Деякі з них зафіксовано у «Словнику сучасного українського сленгу» (*харя* – вульг. «обличчя») [16,

314], *задниця* «сідниці» [16, 133]), інші належать до оказіональних (*репа* у значенні «обличчя»). Пор.: *Навколо носами ошкірились черепи лісі, – / Ух як затопив би я кухлем у пітню **репу!*** (С. Либонь). Таке показове для мовотворчості вісімдесятників і дев'яностників входження в поетичний словник одиниць периферійних пластів мови дослідники (Г. М. Сюта, Т. І. Єщенко) пов'язують із стилістикою стьобу, епатажу і часто невмотивованою, деструктивною поетизацією низького [18, 124], що кваліфікується як лінгвокультурна, мовно-естетична революція кінця ХХ ст.

Несумірність лексикографічного й текстового поетичного корпусу соматизмів показово ілюструють авторські неолексеми. Як відомо, оказіональні одиниці в художньому стилі є показовими виявами тенденції до індивідуалізації висловлення, віднайдення засобів мовної виразності, які асоціюються з поетичним новаторством та індивідуальною мовотворчістю.

Зіставлення реєстрів соматичного словника літературної та поетичної мови виявляє активність поповнення останнього афіксальними, головним чином суфіксальними неолексемами. Загалом це узгоджується із загальною тенденцією літературного словотворення. Адже відомо, що у системі афіксального словотвору найактивнішу роль відіграє суфіксальний спосіб. Серед суфіксальних відсоматичних похідних спостерігаємо поділ за експресивним стилістичним значенням збільшення й згрубілості (*черепуха*) та зменшеності – із подальшою стратифікацією на мікрогрупи зі зменшено-пестливим (*кровинонька*) і зменшено-зневажливим (*легеньки*) забарвленням. Наприклад: *ти процвиндрил печінку нирки і продав вакуоль / і волоським горіхом зміється слизька **черепуха*** (А. Бондар); *якісь інструктори з інструкцій / Читали інструктивний інструктаж / На всі інтелігентненькі **легеньки*** (О. Ірванець). Перша номінація у СУМ має нейтральний варіант *легені*. Друга у СУМ не зафіксована, однак представлена в реєстрі «Словника сучасного українського сленгу», зокрема й у словотворчих варіантах *черепок* і *черепушка* зі значенням «голова» [16, 325].

Отже, зіставна кількісна та якісна характеристики соматичної лексики в загальномовному словнику та в поетичномовній практиці кінця ХХ – початку ХХІ ст. засвідчила, що: а) у найактивнішій стилістичній позиції перебувають назви *тіло, обличчя, очі, вуста, волосся, серце, кров*, рідше – номінації *брови, голова, долоня, коса, ніс, нога, рука, череп, щоки, язик*; б) більшість соматичних назв і загальномовного, і сучасного поетичного словника – спільні, що підтверджує статус загальномовної лексики як основи поетичної парадигми лінгвоопису людини; в) кількісно менший сегмент формують назви частин тіла, які не на-

лежать до перерізу лексичних множин загальномовного та поетичного словників, а отже, засвідчують відмінності слововживання.

Серед загальномовжваних соматизмів, не виявлених у мові поезії, – розмовні одиниці, рідковживані лексеми, застарілі слова та діалектизми. Водночас сегмент поетичного словника, не сумірний із загальномовним, формують передусім застаріла лексика та авторські новотвори.

Висновки та перспективи подальшого дослідження. Вивчення парадигматичних рядів образів – назв частин тіла людини підтверджує вагомість соматизмів як значного шару словника сучасної української мови та художнього стилю. Простеживши кореляцію цих сегментів поетичного і загальномовного словників, маємо змогу встановити тенденції розвитку поетичної мови в проекції на систему літературної мови. Такі студії є перспективними, зокрема, з погляду застосування відповідної методики для аналізу інших парадигматичних об'єднань – лексичних, стилістичних тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Барлас Л. Г. Русский язык. Стилистика : пособие для учителей. – М. : Просвещение, 1978. – 256 с.
2. Белей Л. Старослов'янсько-український словник / Л. Белей, О. Белей. – Л. : Свічадо, 2001. – 332 с.
3. Бондалетов В.Д. Стилистика русского языка : [учебное пособие для студентов нац. отделений пед. ин-тов союзных республик / В. Бондалетов, С. Вартапетова и др. [под ред. Н.М. Шанского]. – Л. : Просвещение, 1982. – 286 с.
4. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і гол. ред. В. Т. Бусел. – К. ; Ірпін'я : Перун, 2005. – 1728 с.
5. Виноградов В. В. Избранные труды. Исследования по русской грамматике / В. В. Виноградов. – М. : Наука, 1975. – 560 с.
6. Єрмоленко С. Я. Нариси з української словесності : (стилістика та культура мови) / С. Я. Єрмоленко. – К. : Довіра, 1999. – 431 с.
7. Кочерган М. П. Парадигма / М. П. Кочерган // Українська мова : енциклопедія / редкол.: В. М. Русанівський, О. О. Тараненко, М. П. Зяблюк та ін. – К. : «Українська енциклопедія» ім. М. П. Бажана, 2004. – С. 457.
8. Левицкий Ю. А. Синтагматика, парадигматика, трансформация / Ю. А. Левицкий // Парадигматические отношения в языке : сб. науч. тр. – Свердловск, 1989. – С. 3–8.
9. Новиков Л. А. Художественный текст и его анализ / Л. А. Новиков. – М. : Русский язык, 1988. – 300 с.
10. Павлович Н. В. Парадигмы образов в русском поэтическом языке / Н. В. Павлович // Вопросы языкознания. – 1991. – № 3. – С. 104–117.
11. Павлович Н. В. Язык образов : парадигмы образов в русском поэтическом языке / Н. В. Павлович. – М. : Наука, 1995. – 491 с.

12. Пашунова Л. О. Про виявлення лексико-тематичних орієнтирів у тексті / Л. О. Пашунова // Мовознавство. – 1986. – № 2. – С. 57–61.
13. Пашунова Л. О. Про лексико-тематичні лінії як компоненти польової структури тексту / Л. О. Пашунова // Мовознавство. – 1989. – № 6. – С. 44–47.
14. Пустовіт Л. О. Словник української поезії другої половини ХХ століття : семантико-функціональний аспект / Л. О. Пустовіт. – К. : Рідна мова, 2009. – 243 с.
15. Савченко Л. Г. До питання про семантичне поле поетичної лексики / Л. Г. Савченко // Українська мова : історія і стилі. – Х. : Основа, 1992. – С. 141–149.
16. Словник сучасного українського сленгу / упоряд. Т. М. Кондратюк. – Х. : Фоліо, 2006. – 350 с.
17. Словник української мови : в 11 т. / Інститут мовознавства ім. О.О. Потебні АН УРСР / гол. ред. кол. І. К. Білодід. – К. : Наукова думка, 1970–1980.
18. Сюта Г. Художній стиль (мова поезії) / Г. М. Сюта // Українська лінгвостилістика ХХ – початку ХХІ ст.: система понять і бібліографічні джерела / за ред. С. Я. Єрмоленко. – К. : Грамота, 2007. – С. 114–203.
19. Сюта Г. Художній стиль – складник національної лінгвокультури / Г. М. Сюта // Літературна норма і мовна практика : монографія / за ред. С.Я. Єрмоленко. – Ніжин : Аспект-Поліграф, 2013. – С. 41–64.
20. Щерба Л.В. Современный русский литературный язык. Избранные работы по русскому языку / Л. В. Щерба. – М., 1957. – 257 с.

REFERENCES

1. Barlas, L. G. (1978). *Russkiy yazyk. Stilistika: posobie dlya uchiteley* [The Russian language. Stylistics : A Handbook for Teachers]. Moscow : Prosveschenie. [in Russian]
2. Belei, L. (2001). *Starosloviansko-ukrainskyi slovnyk* [Slavonic-Ukrainian dictionary]. Lviv : Svichado [in Ukrainian]
3. Bondaletov, V. D. (1982). *Stilistika russkogo yazyka: [Stylistics of the Russian language]*. Leningrad : Prosveschenie. [in Russian]
4. Busel, V. T.. (2005). *Velykyi tlumachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy* [Great Dictionary of Modern Ukrainian]. Kyiv - Irpin : Perun. [in Ukrainian]
5. Vinogradov, V. V. (1975). *Izbrannyye trudy. Issledovaniya po russkoy grammatike* [Selected works. Studies in Russian grammar]. Moscow : Nauka [in Russian]
6. Iermolenko, S. Ya. (1999). *Narysy z ukrainskoi slovesnosti: (stylistyka ta kultura movy)* [Essays on Ukrainian Literature: (stylistics and language culture)]. Kyiv : Dovira. [in Ukrainian]
7. Kocherhan, M. P. (2004). *Paradyhma* [Paradigm]. Kyiv : Ukrainska entsyklopediia im. M. P. Bazhana. [in Ukrainian]
8. Levickiy, Yu. A. (1989). *Sintagmatika, paradigmatica, transformaciya* [Syntagmatics, paradigm, transformation]. Sverdlovsk. [in Russian]
9. Novikov, L. A. (1988). *Hudozhestvennyy tekst i ego analiz* [Artistic text and its analysis]. Moscow : Russian language. [in Russian]

10. Pavlovich, N. V. (1991). Paradigmy obrazov v russkom poeticheskom yazyke [Paradigms of images in the Russian poetic language]. *Voprosy yazykoznaniiya - Questions of linguistics*, 3, 104–117. [in Russian]
11. Pavlovich, N. V. (1995). *Yazyk obrazov: paradigmy obrazov v russkom poeticheskom yazyke [Language of images: paradigms of images in the Russian poetic language]*. Moscow : Nauka. [in Russian]
12. Pashunova, L. O. (1986). Pro vyavlennia leksyko-tematychnykh oriientyriv u teksti [About revealing lexical-thematic landmarks in the text]. *Movoznavstvo - Linguistics*, 2, 57–61. [in Ukrainian]
13. Pashunova, L. O. (1989). Pro leksyko-tematychni linii yak komponenty polovoiv struktury tekstu [On lexical-thematic lines as components of the field structure of the text]. *Movoznavstvo - Linguistics*, 6, 44–47. [in Ukrainian]
14. Pustovit, L. O. (2009). *Slovyk ukrainskoi poezii druhoi polovyny XX stolittia : semantyko-funktsionalnyi aspekt [The Dictionary of Ukrainian Poetry of the Second Half of the 20th Century: Semantic-Functional Aspect]*. Kyiv: Native language. [in Ukrainian].
15. Savchenko, L. H. (1992). Do pytannia pro semantychnne pole poetychnoi leksyky [To the question of the semantic field of poetic vocabulary]. *Ukrainska mova: istoriia i styli - The Ukrainian language: history and styles* (pp. 141–149) Kharkiv : Osnova. [in Ukrainian]
16. Kondratiuk, T. M. (2006). *Slovyk suchasnoho ukrainskoho slenhu [Dictionary of contemporary Ukrainian slang]*. Kharki : Folio [in Ukrainian]
17. *Slovyk ukrainskoi movy : v 11 t. (1970–1980). [Dictionary of the Ukrainian language : in 11 v. (1970–1980)]*. Kyiv : Naukova dumka [in Ukrainian]
18. Siuta, H. (2007). Khudozhnii styl (mova poezii) [Artistic style (language of the poetry)]. *Ukrainska linhvostylistyka XX – pochatku XXI st.: systema poniat i bibliografichni dzhherela - Ukrainian linguo-stylistics of the XX – beginning of the XXI cent.: the system of notions and bibliographical sources*, (pp. 114–203). Kyiv : Hramota. [in Ukrainian]
19. Siuta, H. (2013). Khudozhnii styl – skladnyk natsionalnoi linhvokultury [Artistic style is a component of national linguistics culture]. *Literaturna norma i movna praktyka - Literary norm and language practice*, (pp. 41–64). Nizhyn : Aspekt-Polihraf. [in Ukrainian]
20. Scherba, L. V. (1957). *Sovremenny russkiy literaturnyy yazyk [Modern Russian Literary Language]*. Moscow. [in Russian]

Стаття надійшла до редколегії 21.09.2017 р.